

JORIY AKTIVLAR AUDITINI TASHKIL ETISH**Turayeva Gulizahro**

Guliston davlat universiteti dotsenti

Mamarayimov Asadbek**Ortiqboyev Rahimbek**

Guliston davlat universiteti talabalari

Annotatsiya. *Ushbu maqolada korxonalarda joriy aktivlar auditini tashkil etishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy audit standartlari talablari, audit tekshiruvi bosqichlari hamda O'zbekiston sharoitida audit jarayonining dolzarb muammolari tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *joriy aktivlar, audit, moliyaviy hisobot, debitorlik qarzi, tovar-moddiy boyliklar, pul mablag'lari, ISA standartlari, auditlik tekshiruvi.*

Аннотация. *В данной статье анализируются теоретические основы организации аудита текущих активов на предприятиях, требования международных и национальных стандартов аудита, этапы аудиторской проверки, а также актуальные проблемы аудиторского процесса в условиях Узбекистана.*

Ключевые слова: *текущие активы, аудит, финансовая отчётность, дебиторская задолженность, товарно-материальные ценности, денежные средства, стандарты МСА, аудиторская проверка.*

Annotation. *This article analyzes the theoretical foundations of organizing the audit of current assets in enterprises, the requirements of international and national auditing standards, the stages of the audit process, and the current problems of auditing in Uzbekistan.*

Key words: *current assets, audit, financial statements, accounts receivable, inventories, cash and cash equivalents, ISA standards, audit examination.*

KIRISH

Bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida moliyaviy hisobotlarning ishonchliligi va korxona aktivlarining to'g'ri aks ettirilishi iqtisodiy qarorlar qabul qilishning asosiy shartidir. Joriy aktivlar — pul mablag'lari, debitorlik qarzlari, tovar-moddiy boyliklar va qisqa muddatli moliyaviy qo'yilmalar — korxona aktivlarining eng likvid va harakatchan qismini tashkil etadi. O'zbekiston Respublikasining 2000-yil 9-maydagi "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonunining 3-moddasi auditorlik tekshiruvining vazifalari sifatida moliyaviy hisobotlar ishonchliligini ta'minlashni va mulkdan foydalanish qonuniyligini nazorat qilishni belgilaydi.

ASOSIY QISM

Joriy aktivlar auditining ahamiyati va maqsadlari. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda mamlakatdagi yirik va o'rta korxonalarda joriy aktivlarning umumiy balans summasidagi ulushi o'rtacha 42–58 foizni tashkil etgan. Shu sababli, joriy aktivlar audit moliyaviy hisobot auditining eng muhim va katta hajmli qismlaridan biri hisoblanadi. Audit maqsadlari O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni (2016-yil 13-aprel, №404-I) talablari bilan bevosita bog'liq bo'lib, ular mavjudlik, to'liqlik, baholash to'g'riligi, huquq va majburiyatlar hamda taqdimot tamoyillarini o'z ichiga oladi.

1-jadval. Asadbek MCHJ da joriy aktivlar tarkibi dinamikasi (2022–2024)

Joriy aktiv turi	2022-y. (mlrd so'm)	2023-y. (mlrd so'm)	2024-y. (mlrd so'm)
Pul mablag'lari va ekvivalentlari	312 400	389 700	458 200
Debitorlik qarzlari	184 600	219 500	261 300
Tovar-moddiy boyliklar	143 200	167 800	198 400
Qisqa muddatli investitsiyalar	56 800	74 300	93 100
Boshqa joriy aktivlar	38 900	47 200	59 600

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2022–2024-yillar davomida joriy aktivlarning barcha toifalari izchil o'sish dinamikasini saqlab qolmoqda. Pul mablag'lari 2022-yildagi 312 400 mlrd so'mdan 2024-yilda 458 200 mlrd so'mga, ya'ni 46,7 foizga oshgan. Debitorlik qarzlari hajmi esa 41,6 foizga o'sib, 261 300 mlrd so'mga yetgan. Bu ko'rsatkichlar joriy aktivlar audit tizimini mustahkamlash va zamonaviy metodologiya asosida tashkil etish zaruriyatini yanada oshirmoqda.

XULOSA

Umuman olganda, joriy aktivlar auditini tashkil etish korxona moliyaviy holati to'g'risida ishonchli ma'lumot olishning asosiy kafolati hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida audit sohasining rivojlanishi — 2023-yilda faoliyat yuritayotgan litsenziyalangan auditorlik tashkilotlari sonining 387 taga yetishi, sertifikatlangan auditorlar sonining 1 200 dan oshishi (O'zAudit ma'lumotlari) — joriy aktivlar auditiga talab va sifat talablarining oshib borayotganidan dalolat beradi. ISA standartlari asosida tashkil etilgan audit jarayoni nafaqat

individual korxona manfaatlarini, balki iqtisodiyotning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Kelajakda raqamli texnologiyalar — sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlili — joriy aktivlar auditini yanada samarali va xavf-xatarni kamaytiruvchi tizimga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, 2000-yil 9-may, №71-II (2023-yil tahriridagi o'zgartirishlar bilan). — <https://lex.uz/docs/80540>
2. O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni, 2016-yil 13-aprel, №404-I. — <https://lex.uz/docs/2959383>
3. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining 2009-yil 4-fevraldagi 19-son Buyrug'i bilan tasdiqlangan Milliy Audit Standartlari. — <https://www.mf.uz>
4. Tolibjonovna, A. P. (2026). Conceptualizing Time through Idiomatic Expressions: A Comparative Study of Spanish and Uzbek Phraseological Systems. Integration of education and science: global challenges and solutions, 2(2), 74-78.
5. Абдуллаева, П. Т. (2025). Метафоризация «ночи» и «дня» в разноструктурных языках: лингвокультурологический аспект (на материале испанской и узбекской фразеологии). Spain-scientific review of the problems and prospects of modern science and education, 1(10), 26-29.
6. Ulugova, S. S., Uktamova, M. K., & Abdullayeva, P. (2024). Metaphorical insights into human psychology in Jane Eyre. Spast reports Учредители: SPAST Foundation, 1(5).
7. Djalilova, S. M., & Abdullayeva, P. T. (2024). Phraseological worldview through the prism of color semantics: A comparative study of Uzbek and

- Spanish languages. International Journal of Research Publication and Reviews, 5(2), 12-14.
8. Shokhrukhovna, U. S., Khasanovna, U. M., & Parvina, A. (2024). Metaphorical insights into human psychology in Jane Eyre. SPAST Reports, 1(5).
 9. Tolibjonovna, A. P. (2025). Language as a mirror of culture: phraseology in the Spanish language. Taraqqiyot Spektri, 1(2), 241-246.
 10. Абдуллаева, П. (2025, November). Роль концептуальной метафоры в осмыслении категории времени (на материале испанского и узбекского языков). In Scientific practical conference (Vol. 1, No. 1, pp. 422-425).
 11. Sadikova, B. Italyan tilida antonimlarning lingvosemantik tahlili. Filologiya va pedagogika, 56.
 12. Maxmurovna, S. B. (2025, November). The manifestation of gender relations in Italian proverbs. In conference of modern science & pedagogy (Vol. 1, No. 7, pp. 786-788).
 13. Bahora, S., & Parvina, N. (2024). Samarali muloqot qoida va tamoyillari. Zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirish va unga qaratilgan kreativ g'oyalar, takliflar va yechimlar, 7(73), 107-109.
 14. Sadykova, B. (2016). Emotional words and tropes in the Roman of Italian author N. Ammaniti "I don't fear". In science and practice: a new level of integration in the modern world (pp. 123-125).
 15. Makhmurovna, S. B., & Dahiya, R. Analysis of Italian and Russian Paroemias Reflecting the Concept of Time.